

ALMANNAMÁLARÁÐIÐ

Røða í sambandi við 100 ára føðingardagin hjá Jenny Kruse 27. juli 2015

Góða Jenny,

Hjartaliga til lukku við 100 ára føðingardegnum. Tað er mær ein stórus heiður at vera boðin við her í dag at hátíðarhalda dagin saman við tygum og familju, vinum og kenningum tygara, og tað takki eg hjartaliga fyri.

Somuleiðis fari eg at ynskja allari familjuni hjartaliga til lukku við hesum stóra degi. Og samstundis tykkum, sum starvast her á Korndalsbýlinum og dagliga eru um Jenny, ynski eg eisini hjartaliga til lukku.

Hundrað ár! Tað setur veruliga tankarnar í gongd, tá mann fer at hugsa um, hvussu tað man vera at hava livað í heili 100 ár. Tað er torført – fyri ikki at siga ógjørligt – at ímynda sær allar hendingarnar og broytingarnar, sum tygum hava upplivað. Í 1915 hevði 1. verðaldarbardagi herjað í 1 ár, kvinnur fingur valrætt og Einstein uppfann relavitetsteoriina – hetta síðsta var neyvan nakað, ið ávirkaði gerandisdagin á Eiði stórvegis tá á døgum ;-)

Í tygara lívsskeiði hava verið stórar samfelagsligar broytingar og menningin hevur verið stór. Trupult er at siga, hvør broytingin er tann størsta. Tankar um eina tíð, tá elektrisitetið ikki var komið til Føroyar, áðrenn vegir og tunlar bundu oyggjarnar saman, áðrenn frystiskáp og áðrenn liðugt gjørdar vørur vóru til keyps í handlinum.

Ein tíð, áðrenn kløkkur vóru á hvørjum skøvningi, ei heldur nakrar órógvandi fartelesfonir, sum mangan merkir, at vit nóg illa geva teimum ans, sum vit eru í rúmi saman við.

Tankar um eina tíð, áðrenn orðið strongd var til. Tá spældu børnini frítt um tún og teigar, hóast ein partur av spælinum var at taka lut í tí arbeiði, sum tey vaksnu gjørdur.

Mær er fortalt, at tygum eru fødd og uppvaksin á Eiði, og at foreldur tygara vóru Jógvan Mørkøre í Króki og Anna Dorthea Poulsen úr Pálsshúsi. Tit vóru 10 systkin, so tað hevur ofta verið trongligt í Króki.

Í 1939 giftist tygum við Jóhan Sofus Kruse, Jóhan hjá Peturi og fingur tit børnini, Hans Erland og Anna Dorthea. Ommusynirnir eru triggir: Johnny, Dan og Ian. Langommubørnini eru 9 í tali og so eru tygum olduromma at 6 oldurommubørnum.

Tygum fóru longu sum 13 ára gomul at tæna í húsi her á Eiði, og seinni fóru tygum inn á Strendur at tæna, og eitt skifti arbeiði tygum á hvíldarheiminum í Havn.

Á okkara døgum – við øllum hentleikum, er næstan óskiljandi at hugsa, hvussu stórar uppgávur kona, maður og børnini høvdu, og hvussu nógv tey greiddu úr hondum, fyri at lívbjarga sær og sínum.

Og einki at ivast í, at tað er munin lættari at halda hús í dag, enn tað var, tá ið tygum hildu hús fyri manni tygara Jóhan Sofus og børnini bæði Hans Erland og Anna Dorthea. Nógva arbeiðið mátti leggjast væl til rættis, skuldi gerandisdagurin hanga saman.

Tá var ikki móguleiki fyri at keypa liðugt gjørdan mat og klædir, sum vóru klár at fara í. Allur maturin skuldi fáast til vega og tilvirkast. Sum vera man, var hvørki vaskimaskina ella uppvaskimaskina, og alt bleiv vaskað við hond og á vaskibretti. Harafturat bleiv hvørt klædnappagði vundið við hond og hongt upp á snór.

Tygum bera orð fyri at altíð hava verið bæði røsk og arbeiðssom, og hjá tykkum hevur altíð verið pláss fyri gestum bæði til kost og innivist – hetta var serliga neyðugt, tey árinu Lóransstøðin stóð í gerð. Tygum hava passað hús og heim alt lívið, líka til tygum fóru á Korndalsbýlið at búgva – og sum eg skilji, so høvdu tygum ikki hug at gevast við at hjálpa til, har tygum kundu – hetta vóru tygum von við frá barnsbeinum, og tá kann vera ringt at gevast, hóast aldurin og heilsan ikki longur er tann sama.

Í øllum arbeiðinum, sum tygum, saman við tygara samtíðarfólkum, hava útint, hava tygum lagt ein stóran arv eftir tygum, sum nútíðarsamfelagið kann heysta. Tygum kunnu sanniliga minnast og hyggja aftur á eitt langt og ríkt lív. Viðførið tygara við upplivingum, við lívsroyndum, við innliti, er á tremur. Hóast strævið lív, so kunnu tygum halda 100 ára føðingardag í dag.

Eg havi ómetaliga stóra virðing fyri tí stóra arbeiði, sum tygum og føroyskar møður hava útint, meðan menninir vóru í arbeiði og fingi til føðina. Sagt verður, at arbeiðið hjá einari mammu var ósjónligt, tá tað varð gjørt, meðan øll lögdu til merkis, um mamman ikki gjørdi sítt arbeiði.

Hesi konubrot standa oftast í skugganum av monnunum, og teirra ævisögur verða sjáldan fortaldar. Men Jenny, tykkara verk hevur lagt lunnar undir menningina av okkara samfelag. Og tað vilja vit siga stóra takk fyri.

Eg fari at enda við einum broti úr vøkru yrkingini eftir Hans Andrias Djurhuus, sum eg haldi hóska so væl til tygum:

“Alt átti so friðarligt hvíldarlag –
Kvøldarhvíld eftir stravnar dag.
Sólin var farin um fjallaskarð,
tó enn stóð glæman og lýsti har”.

Takk fyri!

Annika Olsen,
landsstýriska